

De essentie van de beweging naar 'Beschermd Thuis': lokale basisvoorzieningen

Aanleiding

De afgelopen jaren stond de Doordecentralisatie van Beschermd Wonen als belangrijk onderwerp op de agenda van zowel het Rijk als de gemeenten. Dat het een zeer complex proces is, zowel inhoudelijk als politiek, laat zich wel zien in het feit dat het een aantal keer uitgesteld is, er nu een Transitieteam Beschermd Thuis¹ actief is en dat gemeenten nog druk zijn met de vormgeving. Ondanks dat de 'inhoudelijke' doordecentralisatie op 1 januari 2022 gestart is, hebben 20 van de 44 regio's hun vereiste regiovisie nog niet gereed. Ook met de bovenregionale inkoop en plaatsing, governance en samenwerking zijn minimaal een kwart van de regio's nog in ontwikkeling².

Op 25 februari 2022 kwam daarnaast nog het bericht dat de invoering van het woonplaatsbeginsel op 1 januari 2023 niet langer haalbaar wordt geschat. Daarmee wordt ook de invoering van het objectief verdeelmodel uitgesteld. Ondanks het feit dat de 'financiële' doordecentralisatie dus is uitgesteld, doet de VNG wel een oproep om in alle gemeenten de beweging naar een beschermd thuis op gang te houden³. Maar wat is in deze wirwar van uitstel, visies en adviezen het belangrijkste in de beweging naar een beschermd thuis?

Het doel van de beweging naar een beschermd thuis is om zoveel mogelijk mensen met psychische klachten thuis of in de eigen omgeving te laten wonen met ambulante begeleiding. Om dit te realiseren is het essentieel dat gemeenten lokaal de benodigde basisvoorzieningen op orde hebben om de doelgroep daadwerkelijk thuis of in de eigen omgeving te kunnen laten wonen. Denk hierbij aan het sociaal wijkteam die kennis heeft van psychische problematiek, maar ook schulphulpverlening die op de doelgroep afgestemd is.

De adviseurs van Wyzer hebben de nodige ervaring opgedaan met de basisvoorzieningen voor inwoners met een psychische kwetsbaarheid. Zij zien dat in de regel iedereen het eens is met bovenstaande, maar dat het pas echt spannend wordt als men dit gaat concretiseren. Hebben we dan allemaal hetzelfde beeld van basisvoorzieningen? Kijken we met de benodigde kwalitatieve bril hiernaar? En wat nou als één van de gemeenten in de regio achterblijft met de basisvoorzieningen, waardoor er meer cliënten naar andere gemeenten in de regio of naar andere regio's trekken?

Om bovenstaande vraagstukken zo vroeg mogelijk aan te pakken, adviseren Wyzer gemeenten om tijdig aan de slag te gaan met de basisvoorzieningen voor inwoners met een psychische kwetsbaarheid. Vanuit onze ervaring willen wij graag wat tips meegeven.

¹ <https://vng.nl/nieuws/ondersteuning-bij-implementatie-beschermd-thuis>

² <https://app.powerbi.com/view?r=eyJrIjoim2RiNmUzNGltM2JiMi00Nj11LTkZWYtMWYxZjkwZjZmZGI3liwidCj6jBIZTU4OGQxLTM5MTMtNGFjYy1hNzg0LTcyZGRmZDliOTIjYiIsImMiOjI9&pageName=ReportSectionae409b0d754695ed9010>

³ <https://vng.nl/nieuws/invoering-woonplaatsbeginsel-beschermd-wonen-uitgesteld#:~:text=Met%20het%20woonplaatsbeginsel%20wordt%20geregeld,niet%20op%20tijd%20ingedien%20worden.>

Stappen om basisvoorzieningen op orde te brengen

1. Formuleer de randvoorwaarden waar basisvoorzieningen aan moeten voldoen

Formuleer wat op lokaal niveau randvoorwaardelijk nodig is aan basisvoorzieningen om mensen met psychische kwetsbaarheid te ondersteunen. Stel de randvoorwaarden op met de gedachte: wanneer de gemeente hieraan voldoet, zijn er passende basisvoorzieningen aanwezig voor de doelgroep? Beschrijf naast de randvoorwaarden ook wat de effecten hiervan zijn. Zo wordt duidelijk wat het oplevert. Stel de randvoorwaarden en effecten op samen met lokale partners als zorgorganisaties, welzijn, schuldhulpverlening, woningcorporaties én ervaringsdeskundigen. Zij kennen hun vak en de doelgroep als geen ander en weten wat nodig is om de basisvoorzieningen voor hen toegankelijk te maken. Onder het volgende kopje 'het randvoorwaardelijk kader' staan vijf thema's benoemd. Binnen elke thema kan de gemeente randvoorwaarden formuleren. Denk hierbij aan randvoorwaarden als 'realiseren van briefadres voor mensen zonder woonadres', 'aanwezigheid van beschutte werkplekken' of 'aanwezigheid van 24-uurs bereikbaarheid en beschikbaarheid'.

2. Analyseer de al aanwezige basisvoorzieningen

Op basis van de al aanwezige basisvoorzieningen in de gemeente, kijkt men in hoeverre er aan de randvoorwaarden wordt voldaan. Hierbij voert men een kwantitatieve en kwalitatieve toets uit. Een kwantitatieve toets om te bezien hoeveel basisvoorzieningen er al aanwezig zijn. Echter gaat het hierbij niet om een afstreeplijst wat er al aanwezig is. Iedere gemeente heeft immers wel een inloopvoorziening of zet ervaringsdeskundigheid in. Een kwalitatieve toets is aanvullend nodig om te kijken in hoeverre de al aanwezige basisvoorzieningen toegankelijk zijn voor inwoners met een psychische kwetsbaarheid. Het gaat immers om een complexe doelgroep waar de ondersteuning op dient te worden afgestemd. Uit de kwantitatieve en kwalitatieve toets blijkt vervolgens welke basisvoorzieningen al aanwezig zijn en wat aanvullend benodigd is om aan de randvoorwaarden te voldoen.

3. Ontwikkel nieuwe basisvoorzieningen en pas huidige voorzieningen aan

Na de analyse, kan de gemeente aan de slag om aanvullende basisvoorzieningen te ontwikkelen en/of deze aan te passen zodat de voorzieningen toegankelijk zijn voor mensen met een psychische kwetsbaarheid. Sluit hierbij zoveel mogelijk aan bij de bestaande ontwikkelingen in de gemeente en bij de al aanwezige voorzieningen. Zodoende zet men de al aanwezige kennis en expertise in. Het is belangrijk om in deze fase duidelijke en concrete afspraken te maken als gemeenten onderling. Wanneer moet het gereed zijn? Worden de basisvoorzieningen getoetst en op welke manier? Hoe kunnen gemeenten eventueel van elkaar leren of juist met elkaar samenwerken? Zo kan je als gemeenten met elkaar groeien naar een passend aanbod van basisvoorzieningen.

Het randvoorwaardelijk kader

De vijf vuistregels van Thuis in de Wijk⁴ kunnen ingezet worden om het randvoorwaardelijk kader vorm te geven. Het gaat hierbij om het ontwikkelen van integrale ondersteuning voor kwetsbare mensen in de wijk waarbij het van belang is aandacht te hebben voor de financiën, daginvulling en leefomgeving, zowel op preventie, tijdens hulpverlening en in de nazorg.

⁴ https://vng.nl/files/vng/180226_a4_vuistregels_thuisindewijk.pdf

Goed wonen: een veilig thuis

Het is van belang dat de inwoner een woning heeft die aansluit bij zijn/haar behoefte en dat de inwoner ondersteuning ontvangt om de woning te verkrijgen. De professionele begeleiding, gericht op het zelfstandig –leren- wonen, dient hierop aan te sluiten.

Gezonde financiën: geen onnodig gedoe

Financiën is een van de grootste stressfactoren wanneer iemand vanuit Beschermd Wonen zelfstandig gaat wonen. Passende financiële ondersteuning verlicht deze stress, denk hierbij aan vrijwilligersinitiatieven en schulddienstverlening. Het is van belang dat de inwoner tijdig de ondersteuning ontvangt door mensen die qua kennis toegerust zijn op de psychische problematiek.

Waardevolle daginvulling

Een zinvolle en passende daginvulling maakt dat een inwoner zijn capaciteiten benut en versterkt. Bovendien stimuleert het sociale contacten en het ondervangt lichte ondersteuningsvragen. Denk bij daginvulling niet alleen aan werk- en dagbestedingsplekken, maar ook aan passend aanbod van vrijwilligerswerk, sportvoorzieningen en activiteiten- en scholingsaanbod.

Goede ondersteuning: die echt bij jou past

De kwetsbare inwoner heeft in de wijk ondersteuning nodig die aansluit bij zijn hulpvragen. Denk aan laagdrempelige ondersteuning gericht op zelfredzaamheid bij wonen of deelname aan het sociale leven. Ook professionele behandeling en begeleiding is van belang die tijdig op- en afgeschaald wordt.

Fijne leefomgeving: voor en met iedereen

Binding van de inwoner met de omgeving bevordert het herstel. Dit ontstaat wanneer de informele en formele ondersteuning de inwoner warm ontvangt. Zij vangen tijdig signalen op en kunnen deze zo nodig doorzetten. Houd hierbij ook aandacht voor de leefbaarheid van omwonenden.

De kracht van Wyzer

Voldoende en passende basisvoorzieningen voor inwoners met een psychische kwetsbaarheid zijn essentieel in de beweging naar een beschermd thuis. De adviseurs van Wyzer hebben diverse gemeenten ondersteund bij de analyse en opzet van deze basisvoorzieningen. Bent u door dit artikel enthousiast geworden over onze aanpak en wilt u ook aan de slag? Neem dan vrijblijvend contact op met Larissa Willemse, Managing Consultant bij Wyzer Advies, via 06-12071379 of via lwillemse@wyzer.nl.